

Pääsiäiskauden kolmannen viikon lauantai

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 9: 19b – 31)

”Niinä päivinä Saul viipyi jonkin aikaa Damaskoksessa opetuslasten luona. Hän alkoi heti synagogissa julistaa, että Jeesus on Jumalan Poika. Kaikki, jotka kuuntelivat häntä, olivat ihmeissään. He sanoivat: ”Eikö tämä sama mies pyrkinyt Jerusalemissa tuhoamaan ne, jotka huutavat avuksi Jeesuksen nimeä? Eikö hän tännekin tullut vangitakseen heidät ja viedäkseen ylipappien eteen?” Mutta Saul sai yhä enemmän voimaa. Vääjäämättömin todistein hän osoitti, että Jeesus on Kristus, ja saattoi näin Damaskoksen juutalaiset hämmennyksen valtaan. Jonkin ajan kuluttua juutalaiset päättivät tappaa Saulin. Saul sai kuitenkin vihiä heidän hankkeestaan. He pitivät kaupungin porteilla vartiota yötä päivää, jotta saisivat hänet surmatuksi, mutta eräänä yönä opetuslapset auttoivat hänet pakoon laskemalla hänet korissa muurilta alas. Jerusalemiin saavuttuaan Saul yritti liittyä opetuslasten joukkoon, mutta kaikki pelkäsivät häntä eivätkä uskoneet, että hänestä oli tullut opetuslapsi. Silloin Barnabas tuli hänen avukseen ja vei hänet apostolien luo. Hän kertoi heille, kuinka Saul oli tiellä nähnyt Herran, kuinka Herra oli puhunut hänelle ja kuinka hän Damaskoksessa oli rohkeasti julistanut sanomaa Jeesuksesta. Sen jälkeen Saul eli ja vaikutti heidän parissaan Jerusalemissa. Rohkeasti hän julisti sanomaa Herrasta. Hän puhui myös kreikankielisille juutalaisille ja väitteli heidän kanssaan, mutta he yrittivät tappaa hänet. Kun uskonveljet saivat tietää tämän, he veivät Saulin Kesareaan ja lähettivät hänet sieltä Tarsokseen. Kaikkialla Juudeassa, Galileassa ja Samariassa kirkolla oli nyt rauha. Se eli ja rakentui Herran pelossa, ja Pyhä Henki vahvisti sitä, niin että se yhäti kasvoi.”

Tämän päivän kertomuksessa Saul toimii julistajana kahdessa eri kaupungissa, Damaskoksessa ja Jerusalemissa. Toiminnassa molemmissa kaupungeissa on kaksi yhdenmukaista asiaa: ensinnäkin juutalaiset torjuvat Saulin opetuksen ja toiseksi Saul joutuu opetuslasten tai uskonveljiensä avustamana pakenemaan.

Kertomus kuvaa Saulin kääntymisen, toiminnan Damaskoksessa ja menemisen Jerusalemiin tapahtuneen kohtuullisen nopeasti. Galattalaiskirjeessä Paavali itse kuvaa tapahtumia toisella tavoin: hän ei heti lähtenyt Jerusalemiin, vaan meni ensin Arabiaan, palasi sieltä Damaskokseen ja kolmen vuoden kuluttua meni Jerusalemiin (Gal. 1: 17 – 18).

Luukkaan tekstin mukaan juutalaiset yrittivät surmata Saulin Damaskoksessa ja vartioivat kaupungin porteilla. Luukas painottaa tässä juutalaisten osuutta vainoissa Saulia kohtaan. Hieman toisenlaisen kuvan saamme Toisesta Korinttilaiskirjeestä, jossa Paavali kuvaa tilannetta näin: ”Damaskoksessa

kuningas Aretaksen alainen päällikkö antoi vartioida kaupunkia pidättääkseen minut, mutta minut laskettiin muurinaukosta korissa alas, ja niin pääsin pakenemaan hänen käsistään.” (2. Kor. 11: 32 – 33) Aretas oli Nabatean kuningas, mutta Damaskos ei kuulunut hänen valtapiiriinsä, vaan Rooman alueeseen. Toisaalta nabatealaisia asui paljon Damaskoksessa. On mahdollista, että Aretaksella oli vaikutusvaltaa Damaskoksessa ja että hän toimi yhteistyössä Damaskon juutalaisten kanssa. Entisestä vainoajasta oli nyt tullut vainottu.

Luukkaan mukaan Jerusalemin opetuslapset pelkäsivät Saulia eivätkä uskoneet hänen tulleen opetuslapseksi. Jos Saulin kääntymyksestä oli kulunut jo kolme vuotta, niin pelon olisi pitänyt jo hävitä. Damaskoksesta arvatenkin oli kerrottu Jerusalemiin Saulin toiminnasta. Voi olla, että opetuslapset pelkäsivät Saulin väkevää todistusta enemmän kuin häntä itseään. Paavali kuvaa kirjeissään Jerusalemin tapahtumat paljon suppeammin.

Saulin (Paavalin) toimiminen kreikankielisten juutalaisten keskuudessa on luonnollista. Hän itse oli diasporasta (Tarsosta) ja hallitsi kreikan kielen. Luukas on ehkä halunut maininnalla kreikankielisistä juutalaisista palauttaa Saulin Stefanoksen kivittämiseen. Stefanoksen kivittäminen johtui hänen väittelystään diasporasta tulleiden juutalaisten kanssa (Ap.t. 6: 8 – 10). Saulin kanssa väitelleen juutalaiset halusivat tappa hänet. Tämän takia opetuslapset lähettävät nyt Saulin hänen kotikaupuniinsa Tarsoon. Tarso sijaitsee Vähä-Aasiassa, noin kahdenkymmenen kilometrin päässä Välimeren rannikosta sisämaassa, silloisessa Rooman valtakunnan Kilikian provinssissa.

”Kirkolla oli nyt rauha” viittaa siihen, että Saulin ”ura” oli saanut uuden vaiheen, vainoajasta oli tullut kirkon rakentaja. Juutalaisten toimeenpanevat vainot uskovia (kristittyjä) kohtaan olivat vaimenneet. Sana, joka on käännetty kirkoksi, on ekklesia, tarkasti käännettynä, ”erilleen kutsuttu”. Tässä yhteydessä kyseinen sana voidaan ymmärtää kahdella eri tavalla. Toisaalta se voi tarkoittaa yhtä kirkkoa, mutta se voidaan ymmärtää myös monikkomuodossa sanana ”seurakunnat”. Tällöin meillä on ensimmäistä kertaa Apostolien teoissa maininta useista seurakunnista, jotka muodostavat yhden kirkon. Ne ovat yhdistyneet uskon, opin, jumalanpalveluksen ja hallinnon kautta yhdeksi kirkoksi.

Päivän evankeliumi

(Joh. 15:17 – 16:2)

”Herra sanoi opetuslapsilleen: Tämän käskyn minä annan teille: rakastakaa toisianne. Jos maailma vihaa teitä, muistakaa, että ennen teitä se on vihannut minua. Jos te kuuluisitte tähän maailmaan, se rakastaisi teitä, omiaan. Mutta te ette kuulu maailmaan, koska minä olen teidät siitä omikseni valinnut, ja siksi maailma vihaa teitä. Muistakaa, mitä teille sanoin, ei palvelija ole herraansa suurempi. Jos minua on vainottu, vainotaan teitäkin. Jos minun sanaani on kuultu,

kuullaan myös teidän sanaanne. Kaiken tämän ihmiset tekevät teille minun nimeni tähden, siksi etteivät tunne häntä, joka on minut lähettänyt. Jos minä en olisi tullut ja puhunut heille, he eivät olisi syyllisiä, mutta nyt heidän on mahdotonta puolustella syntiään. Joka vihaa minua, vihaa myös Isääni. Ellen olisi tehnyt heidän keskuudessaan tekoja, joita kukaan toinen ei ole tehnyt, he eivät olisi syyllisiä. Mutta nyt he ovat nähneet minun tekoni ja vihaavat sekä minua että Isääni. Näin täytyi käydä, jotta toteutuisivat heidän kirjoitustensa sana: ”He ovat syyttä vihanneet minua.” Te saatte puolustajan; minä lähetän hänet Isän luota. Hän, Totuuden Henki, lähtee Isän luota ja todistaa minusta. Myös te olette minun todistajiani, olettehan olleet kanssani alusta asti. Olen puhunut teille tämän, ettei uskonne koetuksissa sortuisi. Teidät erotetaan synagogasta, ja tulee sekin aika, jolloin jokainen, joka surmaa jonkun teistä, luulee toimittavansa pyhän palveluksen Jumalalle.”

Tämä teksti on osa Jeesuksen opetuspuhetta opetuslapsilleen aterian jälkeen ennen Hänen vangitsemistaan Getsemanen puutarhassa. Tekstin alku, käsky rakastaa toisiaan, liittyy opetuslasten asemaan. Jeesuksen opetuslapsista oli tullut hänen ystäviään, he eivät enää ole palvelijoita, sillä palvelija ei tiedä isäntänsä aikeita, vaan he ovat ystäviä, sillä Jeesus paljastaa heille kaiken. Aikaisemmin evankeliumi oli korostanut uskoa pelastumisen ehtona, nyt korostetaan toimintaa, koska ollaat ystäviä. Tässä toiminnassa korostuu rakkaus.

Teksti käsittelee uskovan ihmisen suhdetta maailmaan. Tekstin alkupuolella tuodaan vastakkain viha ja rakkaus. Maailma on vihaava opetuslapsia, sillä opetuslapsista tulee Jeesuksen edustajia. Jos maailma vihasi Jeesusta, niin se vihaa myös Hänen edustajiaan. Maailma tässä tarkoittaa kaikkea Jumalaa vastustavaa toimintaa. Maailma on syyllinen, sillä se vainoo opetuslapsia. ”He ovat syyttä vihanneet minua” löytyy kahdestakin eri psalmista (39: 19 ja 69:5). Näin Jeesus valmistaa opetuslapsiaan tuleviin vainoihin. Maailmalla tarkoitetaan tässä Jumalaa vastustavaa maailmaa, ei koko maailmaa. Tässä mainittu maailma vihaa totuutta ja rakkautta.

Vaikka juutalaiset ovat nähneet Jeesuksen toiminnan, he eivät usko Häntä. He vihaavat Häntä ja samalla Hänen Isäänsä. ”He ovat syyttä vihanneet minua” on lainaus Daavidin psalmista (35: 19; 69: 5).

Sitten luvataan puolustaja, Totuuden Henki. Jeesus lähettää hänet Isän luota ja Totuuden Henki lähtee Isästä, aivan kuten me uskontunnustuksessa todistamme. Pyhän Hengen tehtävänä on todistaa Jeesuksesta. Tekstissä yhdistetään Pyhän Hengen todistus ja opetuslasten todistus. Todistus Jeesuksesta sisältyy käskyyn ”tuottaa hedelmää” (Joh. 15: 8).

Tämä maininta, että Jeesus lähettää Isän luota Pyhän Hengen, on saattanut vaikuttaa Kirkon läntisessä osassa, Toledon paikallisessa kirkolliskokouksessa vuonna 589 tehtyyn päätökseen. Kyseinen

paikallinen kirkolliskokous vastusti areiolaisuutta ja korostaakseen Kristuksen jumaluutta lisäsi uskontunnustukseen sanat ”ja Pojasta” (Filioque). Tekstin mukaan Pyhä Henki lähtisi ”Isästä ja Pojasta”. Tätä ortodoksinen kirkko ei hyväksynyt. Asiasta kehittyi myöhemmin iso kiista ja se oli yksi syy ortodoksisen ja katolisen kirkon väliseen kiistaan. Ortodoksinen kirkko korostaa samassa tekstissä olevaa mainintaa: ”totuuden Henki, lähtee Isän luota”. Katolisesta kirkosta uskonpuhdistuksen yhteydessä eronneet kirkot omaksuivat uskontunnustuksen Filioquen kanssa. Viimeisien vuosien aikana kristikunnassa on käyty keskustelua asiasta. Osa läntisistä kirkoista näyttää olevan valmis luopumaan kyseisestä käsitteestä uskontunnustuksessa ja palauttamaan käyttöön alkuperäisen muodon: Pyhä Henki lähtee Isästä. Keskusteluun asiasta osallistuvat myös yksittäiset katolisen kirkon teologit. Pyhän Hengen lähteminen Isästä tapahtuu iankaikkisuudessa. Kristus lähetti Pyhän Hengen opetuslapsilleen historian tiettyä hetkenä.

Teksti loppuu siihen, että Jeesus valmistaa opetuslapsia tuleviin vainoihin. Hän varoittaa uskosta luopumisesta, näitäkin tulee tapahtumaan. Me emme tiedä, mitä vainoja Jeesus tai evankeliumin kirjoittaja Johannes tarkoitti. Ne voivat olla niitä vainoja, mitä kuvataan Apostolien teoissa, mutta jos teksti on enemmän Johanneksen muokkaamaa, niin tekstillä voidaan viitata niihin vainoihin, joita Johanneksen perustamat seurakunnat Vähä-Aasiassa kohtasivat.